

EKOLOGINEN KESTÄVYYS TURVATAAN

KMO:n tavoitteet

Kansallisen metsäohjelman tavoitteena on metsien eliölajien ja elinympäristöjen suotuisan suojelutason saavuttaminen ja ylläpitäminen riittävällä suojelualueiden ja monimuotoisesti käsiteltävien talousmetsien yhdistelmällä.

Vuoden 2001 seurantaraportin mukaiset jatkotoimenpide-ehdotukset koskevat Metso-toimikunnan työn jatkoa, metsätaloustoimenpiteiden vesistökuormituksen vähentämistä ja metsänparannusvarojen ohjaamista kartoitustyöstä luonnonhoitohankkeisiin.

Tilannekatsaus:

1. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma

Valtioneuvosto teki syksyllä 2002 periaatepäätöksen siitä, että Kansallista metsäohjelmaa 2010 täydennetään metsien monimuotoisuuden turvaamista koskevalla toimintaohjelmalla. Periaatepäätös perustuu Etelä-Suomen metsien suojelutoimikunnan heinäkuussa 2002 valmistuneeseen mietintöön. Ennen toimikunnan työtä ympäristöministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä perehtyi metsiensuojelun keskeisiin puutteisiin ja lisätarpeisiin (ESSU-mietintö, vuosi 2000). Toukokuussa 2003 jätti mietintönsä ympäristöministeriön asettama kriteerityöryhmä, joka on tarkentanut ne luonnonsuojelubiologiset kriteerit, joiden avulla valitaan toimintaohjelmaan kuuluvien luonnonsuojelualueiden ennallistamis- ja hoitohankkeiden sekä pilottihankkeiden kohdealueet.

Metso-toimintaohjelmaan sisältyy 17 toimenpide-esitystä, joilla pyritään edistämään metsien monimuotoisuutta erityisesti vuosina 2003-2007 ja osin aina vuoteen 2014 asti. Osa toimenpiteistä perustuu nykyisiin, metsien monimuotoisuutta säilyttäviin keinoihin ja osa uusiin keinoihin, joiden arviointi vaatii kokeiluhankkeita tai esiselvityksiä. Metsiensuojelua tehostetaan valtionmailla. Yksityisten metsien suojelua edistetään maanomistajien vapaaehtoisuuteen ja eri tahojen yhteistyöhön perustuen.

Vuoden 2006 loppuun mennessä kootaan toimintaohjelman ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista kokonaisarvio. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa metsäneuvoston tukemana toimintaohjelman kokonaisuuden seurannasta ja arvioinnista. Metsäneuvoston 'Ekologinen kestävyys turvataan' –työryhmä vastaa ja raportoi metsäneuvostolle seurannasta omalta osaltaan. Toimintaohjelman monimuotoisuusvaikutusten seurannasta vastaa ympäristöministeriö.

Toimintaohjelman lisärahoituksen tarve vuosina 2003-2007 on yhteensä 61,7 miljoonaa euroa, josta ympäristöministeriön osuus on vajaat 30 miljoonaa euroa ja maa- ja metsätalousministeriön osuus runsaat 11 miljoonaa euroa. Metsähallituksen maanmyyntitulojen ja työvoimakustannusten määrä on 21 miljoonaa euroa. Pääministeri Jäätteenmäen hallitusohjelman mukaan toimintaohjelman rahoitus turvataan.

2. Metsätalouden vesiensuojelu

Kansallisen metsäohjelman mukaan metsätalouden ympäristökuormitusta vähennetään valtioneuvoston vesiensuojelun periaatepäätöksen 19.3.1998 mukaisesti. Päätöksen keskeisimpiä tavoitteita on, että sisävesiin ja Itämereen joutuvia fosforin ja typen määriä tulee vähentää vähintään 50 % vuoden 1993 arvioidusta tasosta. Tämän lisäksi ravinne- ja kiintoainekuormituksen, lannoituksen ja pohjavesialueilla tehtävien toimien osalle on asetettu periaatepäätöksessä tavoitteita.

Suomen ympäristökeskuksen toimesta on tehty vesiensuojelun tavoiteohjelman väliarviointi. Arvion mukaan metsätalouden typpihuuhtoutuma on vähentynyt vuoden 2000 loppuun mennessä vuoden 1993 tasosta 13-25 % ja fosforihuuhtoutuma 36-57 % vesiensuojelutoimien tehokkuudesta riippuen. Raportin mukaan ravinnekuormituksen vähenemiselle asetettuja tavoitteita ei saavutettane ilman vesiensuojelutoimenpiteiden tehostamista.

Vesiensuojelutoimiin tulee jatkossa vaikuttamaan joulukuussa 2000 voimaan tullut EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi. Direktiivin tavoitteena on suojella ja parantaa vesien tilaa, estää sekä pinta- että pohjavesien tilan huononeminen, edistää vesivarojen kestävästä käytöstä sekä vähentää vaarallisten aineiden päästöjä vesiin. Tavoitteena on kaikkien pintavesien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila sekä pohjavesien hyvä määrällinen ja kemiallinen tila 15 vuoden kuluttua direktiivin voimaantulosta. Tavoitteen saavuttamista seurataan uudella luokittelujärjestelmällä, joka tulee käynnistää jo vuonna 2006.

Vesipuitedirektiivin velvoitteet koskevat myös metsätaloutta, mutta vesiensuojelun toimenpiteet ja menetelmät ovat vielä yksilöimättä. YM:n asettaman ympäristölainsäädännön tarkistustoimikunnan alaisena hajakuormitusjaosto on käynyt läpi nykyisen lainsäädännön, ohjeistuksen ja käytännön toimet. Jaosto on kirjannut lukuisia vesiensuojelun tehostamismahdollisuuksia.

MMM on asettanut TAPIO:n johdolla vesistökuormituksen vähentäminen ja seuranta -hankkeen, jonka tulee valmistua maaliskuussa 2004. Hankkeen tavoitteena on parantaa vesiensuojelutoimenpiteiden laatua kunnostusohjelmassa, uudistushakkuissa, maanmuokkauksessa ja lannoituksessa, selkiyttää nykyistä lausunnotmenettelyä ja vedenlaadun seurantakäytäntöä sekä selvittää ympäristö- ja vesiluvan hakemisedellytysten nykyiset perusteet ja laatia ehdotus yhtenäiseksi käytännöksi. Lisäksi on tarkoitus ennakoita vesipuitedirektiivin mahdollisia vaikutuksia metsätalouden vesiensuojelun käytäntöihin.

3. Metsätalouden luonnonhoito

Taloustmetsissä tehdyt luonnonhoitotoimenpiteet ovat oleellinen osa metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja edistämistä. Metsälain erityisesti tärkeiden

elinympäristöjen kartoitustyö on tarkoitus saada loppuun vuonna 2003. Tämä vapauttaa työhön käytettyä rahoitusta ympäristötukeen. Ympäristötukeen ja luonnonhoitohankkeisiin varattua vuosittaista määrärahaa tullaan Metso-toimintaohjelman mukaan lisäämään 8 milj. euroon vuoteen 2007 mennessä. Vuosina 1999-2002 käytetty rahoitus ilmenee taulukosta 1.

Taulukko1. Ympäristötukien ja –sopimusten määrä ja pinta-ala

	1999	2000	2001	2002
Ympäristötuki (milj. euroa)	0,76	1,4	1,5	1,7
Sopimuksia (kpl)	74	132	223	251
Yhteispinta-ala (ha)	250	1584	1300	1959

MMM:n asettama työryhmä pohtii kestävän metsätalouden rahoituslakiin tarvittavia muutoksia. Lakiin on tarkoitus sisällyttää Metso-toimintaohjelmaan kuuluvien pilottihankkeiden toteuttaminen, jota koskeva lakiesitys on annettu eduskunnalle 22.05.2003. Ympäristötuen maksamiseen liittyvät epäkohdat on tarkoitus tarkistaa.

Natura-alueiden metsänkäyttöä on pohdittu MMM:n, YM:n ja TAPIOn välisenä yhteistyönä. Osa Natura-verkoston ehdotetuista alueista säilyy edelleen metsätalouden piirissä. Tällaisia ovat mm. ne alueet, joiden luontoarvojen turvaamiseen on katsottu riittäväksi metsälain, maa-aineslain tai maankäyttö- ja rakennuslain mukainen säätely.

Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettujen eläinlajien selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Metsätaloudessa pykälän noudattaminen liito-oravan osalta on noussut erityisen kiinnostuksen kohteeksi. Liito-oravan esiintymistä on vaikea havaita ja lisääntymis- ja levähdyspaikkoja saattaa olla paikoitellen melko runsaasti. MMM asettama työryhmä antoi vuoden 2002 lopussa ehdotuksensa liito-oravan huomioonottamisesta metsätaloudessa.

Liito-oravakysymyksessä on useita avoimia tekijöitä. Ongelmana on pidetty sitä, ettei lisääntymis- ja levähdyspaikan käsitettä ole tarkemmin määritelty, ja siihen saataneenkin selvyttä vasta oikeustapausten myötä. Liito-oravan kannasta ei ole kattavaa tietoa. Ympäristöministeriö rahoittaa kannan selvittämisen seuraavan kolmen vuoden aikana. Ongelmana pidetään myös sitä, ettei luonnonsuojelulain 49 §:ään liity korvaussäännöstä. KMO:n mukaan metsäluonnon hoidon edistämiseen varattua rahaa voidaan käyttää korvaamaan liito-oravan pesäympäristöjen säilyttämisvelvoitteesta maanomistajille koituvia menetyksiä.

Luonnonsuojelulain muuttaminen on vireillä mm. 49 §:n osalta komission vaatimuksesta. Jäsenmaiden ja komission välillä käydään myös keskusteluja luontodirektiivin kyseisen 12 artiklan tulkintaohjeesta.

4. Luonnonsuojeluohjelmat ja Natura 2000

Vuonna 1996 hyväksyttiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa noin 550 milj. euron rahoitusohjelma, jonka turvin on valtakunnallisia suojeluohjelmia voitu

toteuttaa tehostetusti. Luonnonsuojeluohjelmia ja vastaavia velvoitteita on toteutettu vuosina 1996-2002 kaikkiaan lähes 190 000 hehtaaria. Vuoden 2003 alussa toteuttamatta on vielä noin 160 000 hehtaaria. Toteuttamatta olevassa pinta-alassa laajimmat ohjelma-alueet sisältyvät lintuvesiin. Toteutukseen osoitetut varat vuosina 1996-2003 ilmenevät taulukosta 2.

Taulukko 2. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamisvarat 1996-2003, 1000 euroa.

Vuosi	YM-maanhankinta	MH-ostot	MH-vaihdot	YM-korvaukset	Yhteensä
1996	14 622	2 857	10 992	3 193	31 664
1997	18 655	12 605	8 740	7 227	47 227
1998	19 664	10 925	8 067	7 815	46 471
1999	14 118	22 353	8 740	12 941	58 152
2000	12 440	16 555	7 059	11 600	47 654
2001	17 155	9 580	5 550	11 604	43 890
2002	13 355	9 580	5 550	16 405	44 890
2003	6 760	9 580	5 550	9 200	31 090

Vuonna 2002 toteutettiin luonnonsuojeluohjelmia yhteensä 25 580 hehtaaria. Toteutus painottui soiden suojeluun (10 300 ha). Rantojensuojeluohjelmaa toteutettiin noin 5 700 hehtaaria ja Natura 2000 –verkostoesitykseen kuuluvia uusia alueita noin 3 600 hehtaaria. Koska Natura-alueet ja suojeluohjelmat ovat pitkälti päällekkäisiä, oli kokonaistoteutuksesta valtaosa samalla Natura-verkoston toteuttamista. Toteutukseen käytettiin yhteensä noin 32,6 miljoonaa euroa maanhankinta- ja korvausmäärärahaa sekä 6,3 miljoonan euron arvosta vaihtomaata.

Rahoitusohjelman tavoitteena on, että pääosa ohjelmista on toteutettu vuoden 2007 loppuun mennessä. Hallitusohjelman mukaan rahoitusohjelman toteutuma ja kattavuus tarkistetaan vuonna 2005. Tarkistaminen on aiheellista, sillä rahoitusohjelman sisältö ja kustannustaso ovat jonkin verran muuttuneet ohjelman vahvistamisesta. Toteutukseen osoitettu budjettirahoitus on lisäksi jäänyt jonkin verran jälkeen rahoitusohjelman mukaisesta tasosta, ja vajeen suuruinen korjaus rahoitusohjelman loppuvuosille tulee saada, jotta rahoitusohjelman kokonaistavoitteeseen päästäisiin.

Natura 2000 –verkostoesityksen laatiminen on loppusuoralla Suomen osalta. Valtioneuvosto päätti toukokuussa 2002 verkoston täydennysehdotuksesta. Verkostoa täydennettiin EU:n pyynnöstä. Täydennyksen jälkeen Suomen Natura 2000 -verkoston pinta-ala on noin 4,88 miljoonaa hehtaaria, joista maa-alueiden osuus on noin 3,57 miljoonaa ja vesialueiden osuus noin 1,31 miljoonaa hehtaaria. Alueita on täydennyksen jälkeen 1804, joista 87 aluetta Ahvenanmaan maakunnassa.

Keväällä 2003 on ollut nähtävillä ehdotus kolmen uuden alueen liittämistä verkostoon. Lisäksi yli kolmenkymmenen nykyisen Natura-alueen rajausta tarkastellaan uudelleen. Ehdotus liittyy Korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 2000 tekemään Natura-päätökseen, jossa se palautti nyt esillä olleet alueet uudelleen valmisteltavaksi.

Kaikkiaan edellä mainitut Natura-ehdotukset perustuvat suurimmalta osaltaan perustettuihin luonnonsuojelualueisiin ja jo aiemmin päätettyihin suojeluvarauksiin. Päätökset ja nähtävillä ollut esitys lisäävät suojelupinta-alaa yhteensä runsas 100 000 hehtaaria.

5. Luonnonsuojelualueet ja niiden hoito ja kunnossapito

Luonnonsuojelualueiden hallintaa on keskitetty vuoden 2002 aikana Metsähallitukselle, jolle siirrettiin pääosa Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevista luonnonsuojelualueista samoin kuin puolustusministeriön hallinnassa olevat alueet. Metsähallitukselle siirtyi luonnonsuojelualueita Metsäntutkimuslaitokselta 61 800 hehtaaria ja puolustusministeriöltä 6 300 hehtaaria.

Suojelualueiden hoitoon on Metsähallitukselle saatu lisävoimavaroja. Hoidon rahoitus kaikkiaan ilmenee taulukosta 3. Vuonna 2003 ensimmäisen lisäbudjetin hyväksymisen myötä määräraha tulee nousemaan 22,2 milj. euroon. Määrärahaa kasvattavat VN:n hyväksymät Metso-toimintaohjelman ja luonnon virkistyskäytön ja luontomatkojen kehittämishojelman ohella palkkaperustaiset ja veroperustaiset korotukset. Näiden ohella on kuitenkin saatu myös tasokorotusta mm. luonnonsuojelualueiden määrän kasvaessa.

Lisävoimavarat ovat tarpeen mm. Metso-toimintaohjelmaan kuuluvien ennallistamis- ja hoitotoimenpiteiden rahoittamiseen. Ennallistamistöitä linjataan paitsi Metso-päätöksen niin myös YM:n asettaman suojelualueiden ennallistamista pohtineen työryhmän mietinnön (v. 2003) mukaan.

Taulukko 3. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapitomäärärahan kehitys 1997-2003, 1000 euroa

Vuosi	Määräraha	
1997	11 269	
1998	11 469	
1999	12 395	
2000	12 627	
2001	13 679	
2002	15 335	
2003	17 867	LTAE + 4 346

Vuonna 2002 Suomen kansallispuistoverkosto täydentyi 35 puistoon. Lait Repoveden ja Leivonmäen kansallispuistoista hyväksyttiin. Perustetut puistot täydentävät nimenomaan eteläisen Suomen luonnonsuojelualueverkostoa arvokkailla metsä-suorantaluontokokonaisuuksilla. Kansallispuistot ovat virkistyskäytön ja luontomatkojen kannalta erityisen merkittäviä. Siksi paikallinen ja maakunnallinen tarve ja aloitteellisuus olivat yksi syy puistojen perustamiseen.

6. Seurantajärjestelmät

Suomi on sitoutunut edistämään biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestäväää käyttöä Rio de Janeirossa 1992 allekirjoitetulla biologista monimuotoisuutta koskevalla yleissopimuksella. Sopimuksen perusteella Suomelle on laadittu biologista monimuotoisuutta koskeva, vuosille 1997-2005 ulottuva kansallinen toimintaohjelma.

Kansallisen toimintaohjelman toteutumista seuraamaan on asetettu eri hallinnonaloilta koottu seurantaryhmä. Seurantaryhmän alaisena toimii neljä asiantuntijaryhmää (kaavio liitteenä 1). Toimintaohjelman monimuotoisuusvaikutuksia arvioimaan perustettiin erillinen arviointiryhmä, joka aloitti työnsä toukokuussa 2003. Arvion perusteella tiedetään paremmin nykyisen toimintaohjelman riittävyys ja vaikuttavuus. Tältä pohjalta laaditaan vuonna 2005 uusi toimintaohjelma ajalle 2006-2010 toteuttamaan Johannesburgissa v. 2002 asetettua tavoitetta vähentää merkittävästi biologisen monimuotoisuuden köyhtymistä. Arviointiryhmä tulee seuraamaan myös Metso-toimintaohjelman monimuotoisuusvaikutuksia.

Suomessa kerätään nykyisin tietoja luonnon monimuotoisuuden kehittymisestä 57 valtakunnallisen seurantaprojektin avulla. Seurantaä ylläpitävät valtion tutkimuslaitokset ja luonnontieteelliset museot sekä eräät yhteisöt. Lähes kaikki seurantahankkeet ovat jonkin tietyn eliölajin seurantaä. Vain valtakunnan metsien inventoinnilla (VMI) kerätään tietoa metsäisistä elinympäristöistä. Muissa elinympäristöissä vastaavaa tiedonkeruuta ei tehdä. Varsinaista biotooppi- tai luontotyypiseurantoja ei tehdä lainkaan.

Kansallisen toimintaohjelman seurantaryhmän alaisuudessa toiminut tutkimus, seuranta ja tietojärjestelmät –työryhmä teki esityksensä elinympäristötyypeittäin järjestettävästä biodiversiteetin seurannasta vuoden 2002 alussa. Sen mukaan luonnon monimuotoisuuden tilan jatkuva seuranta tulisi Suomessa järjestää nykyistä paremmin. Työryhmä asetti tavoitteeksi, että jokaisen keskeisen ympäristötyypin monimuotoisuudesta saadaan seurantatietoja laji-, biotooppi- ja maisematasolla.

Keväällä 2003 hyväksyttiin ympäristöneuvostossa EU:n asetus metsien ja ympäristövuorovaikutusten seurannasta. Tarkoitus on toteuttaa vuosina 2003-2008 osittain EU:n rahoituksella ohjelma, jolla kehitetään metsien tilan pitkän aikavälin seurantajärjestelmää. Suomi on pitänyt tärkeänä, ettei EU:n tarvitsemaa seurantajärjestelmää kehitettäisi irrallaan Suomen omasta järjestelmästä, ja asetuksessa onkin velvoite komissiolle kehittää järjestelmää tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.

7. Tutkimushankkeet

Biodiversiteetin ja metsäluonnon monimuotoisuuden tutkimushankkeisiin on ollut käytettävissä tutkimusvaroja viime vuosina melko hyvin. Pääasiassa Suomen Akatemian rahoittaman FIBRE-ohjelman (1997-2002) tavoitteena oli tuottaa korkeatasoista ja soveltamiskelpoista tutkimustietoa luonnon monimuotoisuuden biologisista, taloudellisista, yhteiskunnallisista sekä juridisista ja teknologisista kysymyksistä. BITUMI-hanke käynnistettiin edistämään tutkimuksen tulosten hyödyntämistä käytännössä mm. koostamalla tutkimustuloksia ja lisäämällä tiedonkulkua.

FIBRE:n jatkoksi on käynnistetty Monimuotoisuuden tutkimusohjelma (MOSSE) vuosille 2003-2006. Se tuottaa uutta tutkimustietoa metsien, maatalousympäristöjen ja vesiluonnon monimuotoisuuden suojelukeinoista sekä niiden ekologisista, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista. Ohjelman keskeinen tavoite on saada soveltamiskelpoista tietoa käytännön suojelu- ja hoitotoimien tueksi sekä kehittää monimuotoisuusseurantoja. Rahoitetuista hankkeista yli puolet kohdentuu metsäisiin elinympäristöihin. Ohjelman tarjoama rahoitus on noin 2 miljoonaa euroa vuodessa ja se turvaa useiden metsien monimuotoisuuteen keskittyneen tutkimusryhmän toiminnan muutaman vuoden ajaksi.

Osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa ympäristöministeriön tutkimusrahoitusta ohjataan vuonna 2003 miljoona euroa puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten metsälajien tutkimukseen. Tutkimusvarat lajistotutkimukseen tulevat jatkossa vielä lisääntymään.

Ympäristöministeriön ympäristöklusteriohjelma tulee myös lähivuosina rahoittamaan joukkoa metsäalan tutkimuksia. Päätökset rahoitettavista hankkeista tehdään kesäkuussa 2003. Samoin Suomen akatemian valmisteilla oleva ESGEMO-ohjelma saattaa luoda mahdollisuuksia joihinkin metsäekosysteemeihin liittyviin tutkimushankkeisiin.

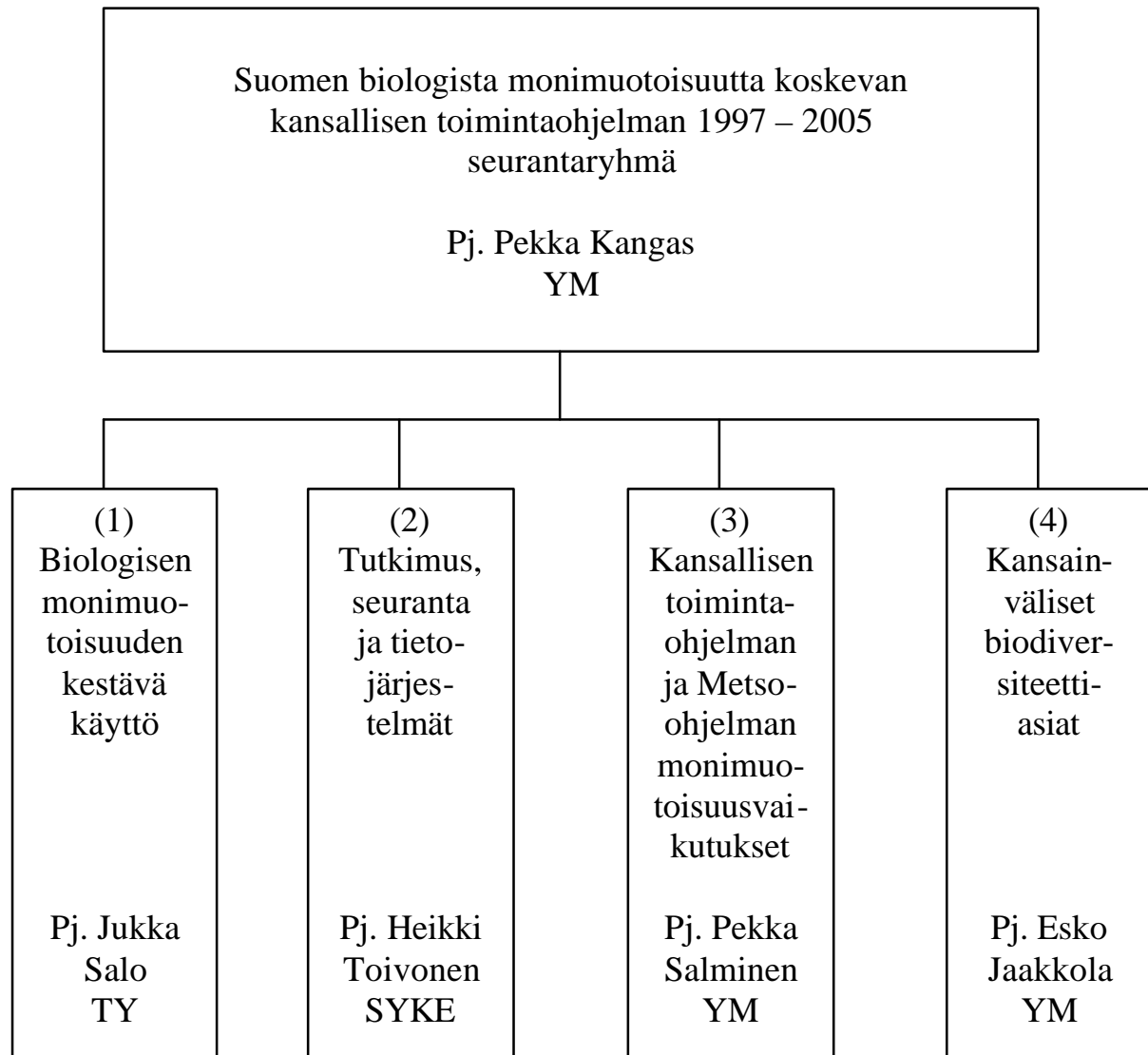
Työryhmän työn jatko

Työryhmä tulee käyttämään esillä olevaa muistiota jatkotyönsä pohjana. Sitä korjataan ja täydennetään metsäneuvostosta saatujen kommenttien perusteella. Edellä mainittujen asiakokonaisuuksien ohella työryhmä aikoo perehtyä jatkossa mm. metsäteollisuuden ympäristöpäästöihin ja ilmastopolitiikkaan kuuluvan hiilikysymyksen ajankohtaisiin asioihin, joilta osin raporttia tullaan luonnollisesti täydentämään.

Suomen luonnonsuojeluliiton kannanotto

Liitteenä 2 on Suomen luonnonsuojeluliiton kannanotto työryhmän raporttiin.

LIITE 1

LIITE 2

Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että alkuperäisestä työryhmän versiosta ei olisi pitänyt poistaa keskeistä johtopäätösosaa. Ohessa liiton esitys johtopäätösosaksi metsäneuvoston (10.6.03) käsittelyyn tulevaan Ekologinen kestävyys turvataan -raporttiin.

Ilpo Kuronen
luonnonsuojelupäällikkö
Suomen luonnonsuojeluliitto

Ekologinen kestävyys turvataan –työryhmän jäsen

Suomen luonnonsuojeluliitto:

Johtopäätökset:

Metsien monimuotoisuuden säilyttämisessä ei ole edetty KMO:n periaatteiden (EKOLOGINEN, SOSIAALINEN, TALOUDELLINEN KESTÄVYYS TURVATAAN) mukaisesti. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamista on jatkettu vuonna 1996 hyväksytyin rahoitusohjelman mukaisesti, mutta luonnonsuojelualueiden osto- ja korvausrahoja on tuntuvasti karsittu 2002 ja 2003 budjetissa. Luonnonsuojelualueiden hoitoon on saatu lisävoimavaroja. Metso-toimintaohjelma on hyväksytty valtioneuvoston periaatepäätöksenä ja ohjelman mukaiset toimet on käynnistetty ripeästi, mutta ekologinen päätoimi eli riittävän laaja hanke, jolla turvataan monimuotoisuuden säilyminen Etelä-Suomessa puuttuu.

Toimet koostuvat valtioneuvoston päätöksen mukaisesti pääosin maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvista kokeiluhankkeista eivätkä ne siten kokeilun aikana kata Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamisen lisätarpeita. Lisäsuojelun tarve ekologisesti mielekkäinä kokonaisuuksina perustuu olemassa olevaan ekologiseen tietoon (mm. ESSU-mietintö vuonna 2000) uhanalaisten metsälajien ympäristövaatimuksista. Tähän asti päätettyjen toimien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen arvioidaan pohjaksi päätöksille jatkotoimenpiteistä. Ohjelman ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista tehdään kokonaisarvio vuoden 2006 loppuun mennessä.

Vesiensuojelutoimenpiteisiin joudutaan edelleen panostamaan.

Vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisiin tavoitteisiin ei ilmeisesti päästä fosforin eikä erityisesti typpihuuhtoutuman osalta tavoiteohjelmasta tehdyn väliarvion mukaan. Tavoitteen saavuttaminen vaikeutuu entisestään, mikäli KMO:ssa määritellyt hakkuiden ja metsänparannustoimenpiteiden tavoitetasot saavutetaan. Tämä vaatii tuntuvaa lisätyötä ja -rahoitusta.

Vesiensuojelutavoitteisiin tulee jatkossa vaikuttamaan EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi. MMM:n asettaman vesistökuormituksen vähentäminen ja seuranta -hankkeen puitteissa pyritään myötävaikuttamaan tavoitteiden saavuttamiseen.